Firmly Star Lyngdoh

KI SAIMUKA NA DIENGKYNTHONG

1980

FIRMLY STAR LYNGDOH

KI SAIMUKA NA DIENGKYNTHONG

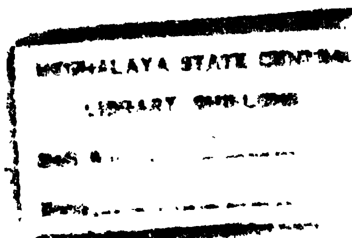
**Da kaba burom bad kynmaw ieit ïa i Mei, I Drilibon
Lyngdoh i ba la klad noh naduh ka jinglong
khynnah rit, ha u snem 1961 bad ïa i Pa,
I B. Pleaswell Thabah i ba la khlad
noh ha pdeng ka jinglong khynnah
samla jong nga, ha u Snem 1974.
Na ki, ka la long ka pukri umpliew
ha kaba nga la ïoh ban dih bad
kjitïa ki um bathiang bad ba
shngiam ha kaba nga la lah
ban pyrsad mynsiem mynta
kumba nga long.**

*ïa ka hok
long trai
la bat
tyngkai*

KA SIEN SHON
KABA
NYNGKONG

*La pynmih
da u
Nongthoh*

1980

*La shon ha
Ri Khasi
Press, Shillong.*

SHIKYNTIEN KUM KA LAMPHRANG.

La bun ki jingpynwit, la bun ki mawjynthut, wat la bun ki kam ki duk kiba ap jrim ha shwa jong ngi hynrei kam long pat kaba lah ban khanglad jynduh ïa kano kano ka jingthmu ne jingangnud jong ngi haba ngi da don ka mon ne ka jingkwah. Ka kyrduh shipa kam long ei ei, hynrei tang ka jinghikai bad jingphrang ïa ngi kumno ba ngin ieit ïa la ka kam. Ym don ba lah ban khang ne pynwit ïa ka mon ba skhem bad ba jwat u briew haba u mon. Ki lum bah ki kylla madan, ki raieh raidam ki kylla ka pyntha ba jyrngam bad ki kper soh kper syntiew ba itynnat. U briew u lah ban leit sha duh ki haw haw bad ban leit ïuh kjat wat haduh ki met bneng ruh haba u don ka mon kaba skhem bad ba ngi da pynshitom de khyndiat ïa lade. Ka don ka jingong — "U Blei u ïarap ïa kito kiba ïarap ïa lade." Haba ngi, ngi pynshitom noh khyndiat ban wad ne shem, kumta ruh u Blei u ïarap ba ngin long kiba jop.

Ïa kine ki jingrwai nga la thaw katto katne naduh mynba nga dang khynnah, ïa kiba nga la pruid lyngba ki jingshem, jing ïohi bad jingkynduh jong nga ba man ka sngi ha ki Saw Aïom jong ka jingim. Katto katne pat kiba nga la thaw ynda nga la wan poi sha Shillong, ïa kiba nga la pruid lyngba ki jingshem, jingïohi, jingjia bad jinglakynduh jong nga ba man ka sngi ha ka jingim jong nga. Ïa kine la pynshong nongrim kat kum ki por, jingjia bad kylla ha ka longbriew manbriew, ka synshar khadar, ka laid ka ïeng jong ka jaitbynriew, ka akor burom bad bun kiwei kiwei kat kum ki jaka, jingjia, jingkylla ba don ha kane ka Mariang. Kine ki la dung bad ktik ïa ka jingmut jingpyrkhat jong nga ba nga dei ban leh ei ei, kata da kaba kyrsiew bad pyrta lyngba jong ine i kot barit jong nga ban ïalam pat ïa ka Ri bad jaitbynriew sha ka lawei kaba kyrmen bad ba itynnat.

La kham slem ba nga la thrang ban pynmih ïa kane ka kot, hynrei khlem da ïoh lad ban pynmih pyrthei. Ka daw

ka long namarba nga shong sha jngai na Sor, sha ki thaiñ Nongkyndong; kawei ruh ka long namar bun ki jingeh bad jingpynwit kiba ym lah ban kiar ha ka longbriew man briew. Dei tat ynda nga la wan poi shane sha Shillong, khamtam ynda nga la pule ha Kolej ba nga la ïoh ban pule shibun ki kot khasi bapher bapher ïa kiba la thoh da ki Nongthoh ba pawnam bad kynsai tam jong kane ka juk mynta bad ki por ba la leit. Kane ka la ai mynsiem bad kyrsiew pat ïa nga ba ngan shim pat ïa la u khulom sa shisien ban thoh bad bteng pat ïa kaei ba nga la pruid dak ha kaba kyrsiew bad kyntiew ïa ka Ri bad jait bynriew kumjuh ruh ban pynriew-spah ïa ka thoh ka tar khasi kaba dang duna lyngba jong ine i kot iba long tang ka jingsdang ban kynjoh sha ka phang.

Ngam lah ruh ban ïaid lait khlem da pynpaw ïa la ka jong ka jingsngewnguh bad burom kaba khraw shibun eh, na ka bynta I bah B.C. Jyrwa, iba la long uwei na ki rang-kynih ki rangphawar ba paw khmat ha ka thoh ka tar jong kane ka juk kaba mynta; iba wat ha pdeng ka jingbun kam ruh, da ka mon sngewbha bad jingkit khia i la pyllait por khnang ha kaba pule bniah, ïa tainia bad ha kaba aibuit ai mynsiem lem ïa nga. I la ai ruh ka jingkynthoh jong i kaba long kum ka jingpyrsad mynsiem bad pynshlur ïa nga ha kaba nga la lah ban pynmih madan ïa kane ka kot.

I la long ruh toi, kum uwei na ki 'lur shai ha uba la ïalam lynti lyngba ki lynti eh bad kyllaiñ. Kane ka la ai jingkyrmen shibun eh ïa nga, ha kaba ka la pynkhih ruh ïa ka mynsiem jong nga ba ngan dang ïai bteng ïa la ka kam khlem da shongthait ne sngewlwait noh. To U Blei Un nangai kyrhai ïa I ïa ka jingkoit jingkhiah kaba paka, khnangba in nanglah ban shakri ïa la ka Ri bad jaitbynriew bad ba in nang ïai long u Nongai mynsiem ïa kiwei ruh kiba la noh mynsiem.

Nga kyrpad ruh ïa ki Nongpule baieit ba kin sngewbha ban map bad ban nymthew pylla eh, lada ki lap kano kano ka tam ne duna, ki kiba ki lah ban shem lyngba jong ine i jingpyrshang jong nga; hynrei ba kin ïa pyni bad pynbei

lem khnangba kane ka jingshakri ba rit jong nga ïa la ka Ri bad jait bynriew lyngba ine i jingpyrshang, kan long kaba pynshlur bad kaba nangïaid shaphrang

Khatduh eh, ngam lah ruh khlem da pynpaw ïa la ka jingsngewnguh ïa ka Sorkar Jylla lyngba ka Education Department, kaba la ïarap lem ha kaba ïarap bei ïa ka bai lut bai sep ha kaba shon ïa kane ka kot.

Khublei shibun eh.

LAITKROH - DIENGKYNTHONG, F. S. LYNGDOH.

Nailur 9, 1980.

SHI KYNTIEN KWAI.

Na ki syrtap sha ki syrtap, ki jingrwai myllung ki kha ban kynud ha la ki sur, ia kiba iohmad ia ki, kin um ka mynsiem hin Kumta haba ngi phai sha une u Myllung uba dang sdang ban thylleng, ka rynieng jong nga ka shad kmen, ba nga iohi ia ka ladai lathai kaba dap da ka jingkmen. U Bah Firmly Star Lyngdoh, u dang shu sei madan ia kawei ka thup kaba u la suit la shor ia ka, 'KA JUBAN KI-JINGIEIT', bad mynta pat u la lah ban sei sa ia kine ki kyn ud myllung, kiba u la buh kyrteng da 'KI SAIMUKA NA DIBNGKYNTHONG'.

Haba shu peit, lah ruh ban pynkut nia, ba kane ka pateng ka la pynkha lut ia ki Nongthoh jong ngi, kiba la phong la kup ha la ka sap ka sap. Nga don ka jingsngew skhem ba ka mynta ka la pynieng ia ki Khnong,, ki Shotshan, ki Bahtympha kiba khlaiñ bha, halor ki Mawnongrim kiba ki kpa tymmen jong ngi ki la pynieng. Ngam artatien ei ei ba kane hi ka pateng ka lah ban sop, ban ker bad ban siang, bad ban iehnoh ia ka airong airup, ka pushara bad ka pynphuh pynphieng ha kiwei pat ki Longdien jong ngi. Ki shalyntem ka por shisha ki tyllun stet katta katta bad ka jingiabeh iew ruh kaba khlem shongthait. Wat ha pyrshah kane ruh, pynban kiba im sngi ban shakri ia la ka Ri bad ka jaitbynriew ka nangsuhthied kham jylliew ha ki Myllung jong ngi.

Haba nga phai sha u Bah Firmly Star Lyngdoh, nga iohi ia ka sap ba kyrpang kaba u don, la ka jingih ki ktien katba ngi sngewthuh ka dei ban long katkum ka rta. Pynban ha pyrshah kata ruh, kine ki 34 symboh ki sur bapher kiba u la kyndoh ha kane ka thuprit ki long kiba maian. Hato ka nam bad ka burom ka dei tang ki Palong Sabon? Namar uba wad ia ka ksiar, un nym sngewhun lada u ioh tang da ka rupa.

Ha ka juh ruh ka rukom u Mylliung um sngewhun ban rwai tang na sla, khlem da krang ia ki krem ki kroh bad suh khlieh sha ki thwei ba jylliew ban wer ban khot ia ki khun ka Ri. Ym ju don ka thiah thai ha u riewialeh. Ka leh tang dep ruh kam ju suhthied ha ki. Na kata ka daw haba ki leh, kim ju khmih lynti bainong. Ki kam jong ki kim ju kut, hynrei ki don ka jingsdang man ka sngi. Dei da kumta ba u riewkheiñduh u don hok ban ioh ia ka Nam bad ka burom. Ki Mawlynnai kim ju don ha ki Surok ba la siang da ki syntiew, hynrei ki shong sha ki thwei ba jylliew. Bad mano ban sei ia ki lada ym dei kiba sngewthuh ia ka dor jong ki.

U Bah Firmiy Star Lyngdoh, kum u Tiewphuhlap, uba don ka jingsngewthuh kaba kyrpang, u la trei jar jar khlem kieh haduh ba un da pynmih syndon na ka Shlem Diengkynthong, kaba wandur wandar bha lymphuiñ. Na ki jingiasyllok, kiba nga la ioh bad une u Samla, nga iohi ha u ia ka sap kaba kyrpang, ryngkat bad ka jingthrang ban shakri ia la ka Ri bad ka jaitbynriew, khlem buh dor lupa ia ka por bad ka bor kaba u la ther ha kane ka bynta. La ki diengtyndung ki ieng ha pyrshah ka lynti ba u iaid, pynban kum u Samla uba ka iaksaid ban ioh ia kaba u angnud, u thew beit la ki khmat sha ka thong, wat la ka jingnoh mynsiem teng teng ka thap ban pynkma noh ia u.

U riewkut jingmut, um ju ailad ia ki jingkynshoit ban pynlngad kai ia ka por, ioh ki ñiur ñiur ka jingrandien ki shukor ia u. Kumta, u dem diap ban wien la ka ryntieh ba u khnam un shei ha ka Sohpdung. Une u Samla u don la ka jingkut jingmut kaba shynna bha ba um dei ban tep ia la ka talen ha khyndew hynrei ban ia khaii bad ka, ba un nangpynroi haduh ba un da ioh ban ai jingkheiñ ha la u Kynrad Kumba ka don ka por ia ki bynta baroh, kumta ruh ka long bad uba nang ban ia khaii hok bad ka. Namar ka jingbabe ka ju wan, tang ha kito kiba kheiñ dewthala ia ka por, ha ka ïa kaba ka kabu ka dang plie lad ia ki. Ngi im ha ka ïa kaba u Patsha jong ka Por um ju ap iano iano. Namarkata, khlem ka jinglen lade bad khlem ka duhthiah

duhdem, ngim lah ban pynkha ei ei ha kane ka pyrthei bangi im. Hynrei ngi dei ban da siewspah bha ia la ka por ba ngin nym babe pat ia ka ynda la dier.

U Firmly Star Lyngdoh, hala i bor barit, u la pyrshang ban kylla stong iala ka phang. U da pashat la ki nia ki jutang ba ngin pynhap sawar hi kat kum ka thew ka woh, ka khia ka sting, katba ngi sngewklai. Ynda ngi la ia suh khlieh bad u shipor, sha ki Thwei ba jngum ka Kshaid Umdong, ngin sa ioh ban khar ia ki Mawhira nangta. Na kine ki Skit ki sker kiba u la phriang hakhmat jong ngi, ki pynpaw ia ka sap kaba kyrpang kaba u don.

Nga dang khmih lynti sa ia kiwei pat ki thup na ki Thiar jong une u Samla, ki ban dang pynkyndeh shuh shuh ia ki khun ka Ri. Nga ai ruh la ka kyrkhu ka kyrdoh ba un nang kiew irat ha ki jingpyrshang jong u na ka por sha ka por.

Mawlai Iewrynghep,
Shillong - 8
Nailur 1, 1980.

B. CHEDRACK JYRWA
Department of Khasi,
Shillong College, Shillong.

KI MAT

KSHAID UMDONG

Ko Kshaid Umdong arkhap Mawsiang,
Rymphai phi noh 'ñiuh khlieh phi phriang;
Shathie sha tbian la khlieh phi sum,
Na ar kyrdan sha pung ba jngum.
Katba rymphai la khlieh phi noh,
Ki sur bathiang ki sohtyngkoh;
Paiñkhar narud ïa phi u jngoh,
U Jamaïang u kjor u khroh.
La khlieh kyrngeh ki ïa pynnoh,
Katba ki sur myllung ki shoh;
Wat 'Tiew Laphiah napoh sangam,
Na khap ki ñuit u shoh saham.
Baroh sha phi la khmat kynriang,
Ban sngap ruh ïa ki sur bathiang;
Ki sim, ki doh ki mrad ki mreng,
Hajan jong phi ki shad ki kmen.

Ki riat ki ram, ki khlaw ki btap,
Ki sngewthiang ki shlei ki dap;
Baroh ki kynud sur ba bang,
Ha lum ha wah, ha them ha phlang.
Syntiew ki skud, jingthung jingtep,
Phi ktik ruh ïa mynsiem Nongrep;
Ki plung ki mer hajan jong phi,
Ryngkat ki sur ka dong bisli.
Shisien ba ki la poi sha phi,
Kim lah khlem mad shi kyndup kti:
Kim lah khlem shong khlem da pyrkhat,
Jingitynnad ba pynshoh khmat.
Nangta pat thiaw shu ngai-ly-ngai,
Napoh syrngiew ki dieng Jakrai;
Sha krem sha kroh, sha thliew sha syar,
Jar jar phi tuid jar jar phi par.

Khatduh phi poi shaduh Umïam,
Ïa phi de bak ka kit ka lam;
Ryngkat bad ka, phi shad phi kmen,
Ha ban da poi ri thor phi lngen.

———

2

KA MAWJRONG

Hangne Mot bah bad Mawbynna,
Ki dang ïai sah haduh mynta;
Ba kumta da ka jingsarong,
Kane ka shnong la jer Mawjrong.

Mawjrong ka dei ruh te ka shnong,
B'la seng ruh da u Ñi u Kong;
Matti jong ki dang ı shynna,
Kum Mot, Mawshieng bad Mawbynna.
Kine kynjreng ki dang ïeng skhem,
Ban sah ka nam ban sah kyrteng,
Namar ka Ri bad jait bynriew,
Ïa la wei jong ki ban kyrsiew.
Dien jat jong ki, to ngın pyrthuh,
Jingtei jong ki ban ym pynduh;
Ngin ri sumar ïa ki kyndong,
Namar jong ki ngin sngewsarong.
Jingdon jong ki pynphuh pynphieng,
Ïa la ka Ri ban pynsynkhien;
Sha jrong ki rah ïa nam jong ka,
Kumba la seng d'u Ñi d'u kpa.

Hei ! Paid ka ri kylleng sawdong,
Matti longshuwa da kynmaw dngong;
Jingtei jong ki wat nym pynmong,
Namar jong ki burom ngin phong.

———

KA LAITKROH

Ha sngap ha sngew ha phi baroh,
Ngan thuhkhana ïa ka Laitkroh;
Ka dei kyrteng kawei ka shnong,
Ba don shathie na sor Shillong.
Balei la khot kumtei ïa ka,
Naduh ki sngi ba mynshuwa;
Ka daw ka long kumne hana,
Ngan sdang ruh ka ïathuhkhana.

Shisien la don kawei ka tymmen,
Kaba shong shnong ha Wah Ñiangleng;
Ryngkat bad la ki khun ki kti,
Ka im da rep bad ri jingri.
Hadien ynda rep kam long shuh,
Bad pulang jingri ruh la kyrduh;
Da wei jingmut baroh ki ong:
'Ïa ngin shong noh shatei sha jrong.'
Kumta ki sdang ban kynriah noh,
Ryngkat ruh bad jingri baroh;
Ï'u thiep ki kiew beit beit sha jrong,
Napoh 'lawbah lynti ki prong.
Katba dang ïaid kumne hapoh,
Ki shem pynban da krem da kroh;
Kumta ki hap ban ïaid shitom,
Lyngba jingeh ban tur ban thom.
Hynrei ynda la lait shalor,
Ki shem kyrhai pyntha kordor;
Kumta ïa ki pyntha baroh,
Ki jer kyrteng da ka Laitkroh.
Namar la lait na krem na kroh,
Bad jingshitom jingeh baroh;
Nangta ki shna ïing kham paka,
Ban shong ban sah baroh shi arta.

Nangta ka trei ka ktah ki sdang,
Ka sniang ka syiar masi ka blang,
Parum pareh sha khlaw sha shnong,
Jingkmen sadhai ka ker sawdong.

———

4

NGA LONG U KHUN NONGREP

Nga long u khun nongrep,
Ha la i nongkyndong ;
Ki kam ngam bit ban pep,
Ngan trei ṇadong shadong.
Ki sngi taïew ki bnai —
Bad snem ki mareh stet —
Khlem lap sngewthuh la wai,
La poi por thung por tep.
Baroh ki saw samoi,
Nga trei shitom hi thait ;
Khnang ba ngan dup myntoi,
Kumta ngam ju shong thait;
Naduh dang step phyrngap,
Haduh da ïongreiñ ngaiñ ;
La thait la thngan hap hap,
Marwei nga puh nga daiñ.
Ha nga ym don shuti,
Ha nga ym don shongthait ;
Sha lyngkha man ka sngi,
Nga leit ban prat ban mait.
Ka riam ka beit ngam da —
Salia, iwei patlun —
Sopti bad jaiñ ban klum —
Na jingkhriat ban ïa da.
Wat la nga riam tyrphut,
Wat la nga bam da shriew;
Mynsiem pynban ka suk,
Ngam dei u shakri briëw.
Nga long shakri, nga long —
Kynrad, ha la i rympei,
Ym don ba lah ïa mon —
Ban pyndem da lei lei.

KA SHNONG JONG NGA

Ko shnong jong nga ba nga ieit eh,
Ko shnong kaba la pynsan pynheh;
Naduh dang rit pha kdup pha ri,
Ban plung ban mer ha la ka sngi.

Ko shnong jong ki syntiew ki skud,
Ko shnong ki dieng ko shnong ki siej;
U ngap u lwai ba ïai kynud,
Ïa nongjngohkai ban pynshoh bieit.

Ki lyer pyngngad ki beh jem jai,
Ki um ba shngiam ruh ki kyrsoi;
Ka shnong ka thaw pahuh de hai,
Ha baroh te ki saw samoi.

Pha plie ka lad pha plie lynti,
Ban lait na kyrduh ba hiran;
Ban suk ban saiñ ki khun ki kti,
Ban ïoh ka bam ka dih ba biang.

Pham ju ñiewbeiñ i'u rit i'u ria,
Lymne ïaba duk ne riewspah;
Pham mon ruh ba kin ïa makia.
Hynrei bad pha ban shong ban sah.

Na pha la mih ki 'rang bad 'thei —
Kynsai, b'la pynbna nam kylleng;
Ym don na ki b'la shu sep ei,
Khlem da rah ï'la nam bad kyrteng.

Pham ju shah ruh ïa ki lili —
Pen pen ban wan rieh tngen ha pha;
Namar pham kwah ban pyniewli,
Ïa la jinglong sotti nylla.

Kumta baroh kat kiba shong —
Ha pha, dei kiba smat ba sting;
Ban shong lali ruh te kim mon,
Ki trei ki ktah naphang hi lin.

Ki khun ba sting ka met ka phad,
Ki dang ïai mih ruh tang na pha;
Ki bym ju mon ban shong thad lad,
Namar jong pha ko shnong jong nga.

———

6

KA SHLEM

Ka Shlem ka dei te ka jaka,
Kaba baroh tiar nar la shna;
Kum wait, tari lane mohkhiew,
Ha dur ba pher ba kwah u briew.
Ï'u nar khlem dur hangne la shna,
Ha dur itynnat bad paka;
Katba dang saw haiñ haiñ u nar,
La tangon stet bad dar bad dar.
La saiñ la shoh halor u Rniang,
La pynwan dur ruh biang pa biang;
Khnangba ki tiar kin long ba bha,
Bad kin trei kam baroh shirta.
Lane ruh khnangba kin kham neh,
Ïa ki ha um la phrang pyneh;
Jingphrang kam mut tang ïa kata.
Hynrei ban tip i'u nar ba bha.
Kumta dei tang lyngba ka Shlem,
Ryngkat ruh bad ka ding ba ryhem;
Ï'u nar ba kdor lah ban pynbeit,
Shi khyllipmat bym kynmaw peit.
Sarang baroh hangta ka hap,
Isbad paka hangne la lap;
Lane ia u ba luiñ la pynnep,
Da jingsani la trei pyndep.

Kumta te baroh ruh ki tiar,
Kiba la mih napoh ka Shlem;
Ki dei ruh kiba la paka,
Kumta ym don ba lah ban len.

———————

'TIEW LANGKATI.

Hapdeng ki ñuit marwei u long —
'Tiew Langkati ba iwbih thiang,
Da kumno te sha u ngan thom,
Lyngba kine ki ñiut ba jrong.

Jar jar u mih hapoh ki ñiut,
Jar jar ruh u phuh syntiew itynnat;
Jingsuh-sieng na u kim jukut,
Wat la da ki wah duid kin rngat.

Marwei hi u long kper syntiew,
Ha la i jong te i jaka;
U pynïapngiah ïa khmat ki briew,
Ïa kat kiba wan poi shata.

Napoh ki ñiut ba rben hangta,
U sei ïa la ka jong ka khlieh;
U pynshad la ki khmat thaba,
Ban peit i'u ngap ne thapbalieh.

Baroh ïa u te ki ñiew beiñ,
Ym don ba kynmaw sngi satia;
Ki ñiew ba dei tang u ñiut keiñ,
Kumta ïa u kim da salia.

U long syntiew ba la kheiñ poh,
Bad ba la isih da ki briew;
Mynha kito ki sngi baroh,
Katba dang ngen hapoh dymmiew.

Haba syntiew na u la mih,
Napoh kita ki ñiut ba jrong;
Baroh te ïa u ki kwah khmih,
Ban kheit ïa u ki ïa beh thong.

Mynta ki shem ha lade hi,
Marwei ha la shimet-shimet;
Ba ïa u syntiew Langkati,
Da lei lei ngin ym bit ban klet.

PHUD STEW

Ïa nga la jer Phud Stew,
Da u ba rim ba jah;
Ba hadien kin pyrthew,
Ym bit ba kin saitlah.

Nga long tang i wah duid,
Ba ïaid na syndah shnong;
Ha saw aïom nga tuid,
Jingthung kin ym tyrkhong.

Ki briew ka shnong baroh,
Ki peit da jinglyngngoh;
Namar ngam ju shongthait,
Man la ka khyllip mat.

Shaphrang nga tur nga thom,
Khlem kheiñ ïa jingshitom;
Nga rung ïa krem ïa kroh,
Sha thong ban ïai kynjoh.

Nga mareh bad nga sum,
Ryngkat ka shad ka kmen;
Marwei nga long kynhun,
Ha syrngiew ki khlaw rben.

Khohruh khohram ki wit,
Ki khanglad ruh ïa nga;
Hynrei sangeh ngam bit,
Ngan ñiom ïa ki shirta.

Ngan mareh stet shaid—shaid
Wat la bun jingpynwit;
Ngan kyrïuh ruh thrait-thrait,
Bad nam jingjop ngan kit.

Dei tat ynda ngan poi,
Ha duriaw ba ïongjngum;
Ha jingsuk ba kynoi,
Pyrthei mariang pyllun.

9

U LUM SWER

Ko lum Swer ! Balei kumne !
Me sngewsih bad khuslai sat,
Ka jingshai mynshwa ha me —
Mynta pat ka jah noh jak !

Te balei ? Kaei ka daw ?
To ïathuh lem seh ïa nga,
Jia aïu ? to seh pynpaw,
Ïoh ummat ki lah ban jaw.

Toi, ym dei namar kane —
Ba ki briew baroh ki leh ?
B'ym don shuh ba ñiew ïa Me,
Ïa kyrteng jong me ki beh !

Don myllung ne u Nongrwai,
La ki Duitara ban king;
Don ba kwah sha me ban phai,
Ne ki shkor ki la set bthing ?

Te mem dei u wei na ki —
Lum ithiang rynsan khasi ?
Ne, ïa me ym shym la jer ?
Ka kyrteng da u lum swer ?

Jan baroh kyrteng jong me —
Ki leh klet bad kim ñiew shuh !
Jingsarong ka pynthame,
La ka nam mem dei ban duh.

Ko lum Swer, nga nam mynta,
La iktiar wat pynhiar dor;
Pynkyrsong la jingnylla,
Kat nangmih ki sngi, ki por.

10

WIAT ÏA LA U KHNAM

Haba wiat ïa la u khnam,
Ngim dei ban pyllait pathar,
Sha lawbah ïoh un ïalam,
Ïoh ka lam shaba kulmar.

Thew artat shwa ban pyllait,
Ba un shei ha ka sohpdung;
Wat pynking ïoh shah tait wait,
Sha baji ïoh ka pynthung.

Kti bad kjat, ki khmat jabieng,
Kin ïa trei ryngkat ryngkat;
Wat nym shah ba kan sngewphieng,
Haduh shkor syndon ngin wiat.

Na kine ba ngi la kdew,
Ha jingmut jong phi kan neh,
Ban ym don ba pynbaji,
La ngi thom ïa ki jingeh.

Da jingmut ba skhem, ba jwat,
Wat nym tieng wat la ka eh;
Da kata te ngin sa khat,
Nam jingjop ba ngi ïa beh.

———————

KI SOHKHIT PYRSHAH ÏA KI LAMLYER

Kane ka long ka jingïathuhkhana,
Kaba la jia shisha mynshwa ha
Pdeng ki Sohkhit pyrshah ïa ki Lamlyer,
Ha kaba ka thma ka ktien ka la lynsher.
U khmat shynrang baroh dei ban
Mih, sha madan thma ki da leit de bran;
Ryngkat ki wait ryngkat ki sum ki rah,
Kumjuh ruh de rynkat ka stieh ki bah:
Ban ïaleh pyrshah ïa Nongshun nong
Pen, uba la nud ban wan rungtuh ban wan
Tab, ïa ka jaka ka puta kiwei khlem da
Kheiñ shuh wat ïa ka sang ka ma ne wat
Ïa ka hok ka ijot khlem da ñiew shuh
Ïa ka dustur riti ïa kaba la
Buh da U Nongthaw U Nongpynlong na
Duh ki sngi barim ba jah ki longshwa.

Ki arliang mamla ki la mih ha madan,
Ban ïa ai reng pyrshah ïa ki nongshun;
U Men u la pyrta ïa u Munsing u ba
Long u nongïalam jong ka liang pyrshah,
U da ong: "Ale hangne me u nongtuh,
Ngan khrai ïa me da kane ka wait kaba
Nep bha ryngkat ruh da la ka hok
Baroh, namar ka jingleh jong me baroh."

"To tur ngam salia ïa kum kato ka wait,
Jongme, ngan pynliem ïa me da une u Sum
Ba nep har har, bad ïa ka doh jong me
Ngan ai ba ka ksew ba kan ïoh bam hun,
Ka khlieng ka tyngab, u pukni bhur un sa
Pynshad ïa me pyllup lyndang bad ruh
Kin sa pynjah lngaid ruh ïa me syndon,"
Byrngem u Munsing Rangbah shipai ki Lamlyer.

Jingïaleh ka la sdang ai kti hangta
Hapdeng kine baroh arliang mamla,
Ka sngi ka la sdang rieh, pyrthat ula
sdang tied, ka lyer ka la sdang ban kyrthep,
Ryngkat bad ka 'leilieh khlek khlek kaba;
La i kumba kim don mon shuh ban peit
Tang ïa ka khmat u 'riewsniew 'riewsmeh
Uba la nud ban leh kam tuh kam thiem,
Bad ban leit tab ïa ka jaka puta
Kaba ym shym da la dei hok ka jong.
Ki wait ki sum ki riew kum u pyrthat,
Ka snam ka tuid bad ka lyngkie haduh
La kum kawei te ka duriaw ratbah.
Met ïap ki thiah ki dem ruh sar-ly-sar
La kum 'langïap bala shoh stai ka tlang;
U paid ïapom la bun uba kyllon,
La bun uba la ïap ban ïa uba
Dangim bad ba dangsah hangta ha ma—
Dan thma, la i la kumba la shoh khlam.

Khatduh khatwai Lamlyer kim lah shan shuh,
Kim banse ruh ban her ïap her im noh;
Shaduh ki thaiñ Umnub sha thain ri War,
Ban lait na kti shipai ki swar ba beh
Nadien sia sia ryngkat la wait la stieh.
Ynda haba Sohkhit kim lap shuh ïa
Ki nong Lamlyer, ki leit phai noh sha la
Ka jong ka shnong ka thaw ryngkat ruh bad
Ka rwai phawer jop thma, kynhoi risa
Artat artat lynti haduh ynda
Ki la poi ha jan jong u wei u lum ;
Hangta ki kiew ban leit kñia leit khriam,
Ha u 'lei khyrdop, u 'lei kharai, u ryngkew u basa;
Ki thang ruh ïa ka ding ba klang lai miet
Lai sngi lynter ban thang ban sait ïa ka
Tyrut ka smer ba kan nym wat jia shuh
Hadien ha bud ha ki longdien longsah;
Ban shong ka suk ban shong ka saiñ lyngngai,
Ban lait n'u ksuid baroh shirta;
Ïa ki khun ki ksiew ki hynmen para.

ÏA NO NGI KHAM IEIT

Longshuwa jong ngi hyndai ki ong,
'Nga thep mynsiem ïa Ri la jong';
Ki hok bad sngur mynsiem shisha,
Wat la jingim ki kloi ban pha.
Ym tang ka Ri bad jaitbynriew,
Kumjuh ruh la ki khun ki ksiew;
Ba kin im suk im saiñ kynjai,
Pahuh ka bam ka dih kyrhai.
Ki kloi ban ai wat la jingim,
Ba Ri bad jaitbynriew kan im;
Kim kwah ka spah, kim kwah burom,
Da la jingim ki ai rukom.

Jingim jong ki shisur nylla,
Ki im tang ha ka jingshisha;
Ha ktien ba kren ne kam ba trei,
Kumba la seng la buh d'u Blei.
Kim ju mlien ruh ki ktien kyreit,
Bun sien ki kren ki ktien ba beit;
Lymne kim mon ki ktien shuthaw,
La ha ba rieh ne ha ba paw.
Baroh ki bat ïa ka ktien hok,
Kim ju kwah ban kren shukor ne thok;
Ïa jubanlak ba ki la khlei,
Lymne ban leh men leh 'riewblei.

Hato dang don mo sha mynta,
Ba kloi namar ka Ri ban pha?
Ki 'riew ieit Ri ba kum kine?
Ne jingkwah brai ka pynthame?
Kat sha ba leit kat sha ba shang,
Nga i tang jingkut lad ka khang;
Man la ki lad bad man la ki dong,
Ngi shah ker kut baroh sawdong !
Hato don ma napdeng jong ngi,
Kiba da ieit ïa la ka Ri;
Ne ngi kham ieit ïa la ka met?
Bad ia ka Ri, ngi phai lyndet !

Ngam tharai shuh ban dang don pat,
Wat la ka Ri kan da sohsat;
Ki ban da ieit naduh mynsiem,
Ïa la ka Ri la ïap la im!
Baroh ki kwah tang im shimet,
Kham ñiar phin shem, bym kwah kiew khet;
Lymne ban snah la u Saipan,
Lane ban ïoh ïa la ka nam!
Ki ktien jali jaum ba pher,
Ba dei tang ngi ba lah pynher;
Ban riam ban pah ïa khun ka Ri,
Nangne ïa u mynder shi sngi.

Hynrei ka spah ka nam rongphong,
Ryngkat ruh bad ki ktien sarong;
Ki pynmatlah pynban ïa ngi,
Wat la ka Ri kan thung baji.
Kine ki lai ki ap ïa ngi,
Ba ha kata ka akher sngi;
Ban pynhap khop ïa jingim briew,
Kan ñiat khyndai pateng ba ngiew.
Dei hangta keiñ ngin sa babe,
Ba ngi la ieit tang ïa lade;
Ïa la jingleh jong ngi baroh,
Jingjah burom ka shat kyrtoh.

Shano ki khun samla ieit Ri,
Hato ngi hun ban shong kli kti!
B'la khot ki khun u Hynñiew trep?
Haba jingsniew ki wan tyllep!
Ne ka la biang ïa ngi ban ong,
Ko Ri baieit ko Ri la jong:
Khlem wad kabu khlem wad myntoi,
Ban miat shimet khlem dei samoi.
Sharum shaneng ngi ïaid pyrta
Ngi dei ki 'riew ieit Ri shisha;
Man la ki lad, man la ki dong,
Burom jong ka ngin rah rasong.
Ki ktien bad kam pat kim ïa dei,
Ngi shla namar ka Ri ngin trei;
Ki ïaid la ka lynti la jong,
Ki kjit tang ia myntoi la jong.

Kumta ko khun samla ka Ri,
Ka jaitbynriew ka khot la ngi;
Ba ngin pyrman bad ngin im sngi,
Namar ka Ri ngin ïeng tylli.
'Kawei ka bor kawei ka buit,
Ngin rat dyngkhong ï'u laiphew ksuid;
Da kut jingmut ï'u pohrati,
Ngin beh sha khatar snem lynti.
Dei hangta keiñ ngin sa ïohi,
Ka jaitbynriew ba ieit jong ngi;
Sa shisien pat kan ïeng rasong,
Ba ïa tylli bad ïa teh song.

PEIT BEIT LA KI KHMAT

Pynbeit la khmat sha phrang, Samla,
Na kliar u lum sngap ka pyrta;
Ka thong ba buh ïa phi ïa nga,
Kat kiba lah poi kloi hangta.

Pyrshang ban kiew ki thiep samla,
Ki thiep arted ki jur arsut;
Khlem kheiñ ka eh khlem kheñ ka ma,
Da la jingshlur ngin kiew pynkut.

Wat la ngin par bad kti bad kjat,
Bunsien bunsien ruh la ngi ur;
Ngin nym shepting ïa ki lat lat,
Da la jingthrang jingeh ngin tur.

Bunsien wat la ngi dei ban ïam,
Ki jingkyrmen ruh ngi la duh;
Ryngkat ryngkat bad jingjaw snam,
Ka nam nongjop ngin ïoh khatduh.

Dei hangne keiñ para samla,
Nga ïathuh tang ha phi mynta;
Shynrang barieh ka nam ba bha,
Khlem jingshongthait ngin beh ïa ka.

KA SOSKULAR NA SHISOT U RNAI

Hangne hyndai ka ïeng ki ong —
Sha shiliang wah na Sor Shillong,
Diengbah ! kaba da heh palat !
Ba khun bynriew u kwah pynngat!
    Ki tnat ba pyiar ki sla ba jngum,
    Ïa jingshai Sngi ki da kah dum;
    Jingthung jingtep ruh kim man shuh,
    U khaw u kba la sdang kyrduh.

Dei hangta keiñ u Hynñiew trep,
Ha b'la sniew ruh ka thung ka tep;
Da jingtylli, jingryntih lang,
Baroh kin mih ki khun shynrang.
    Kawei jingmut ki ïa rai lang,
    La sdie la wait ryngat kin wan;
    Kumba la buh bad la iakut —
    Ym bit ban pep kin ïa wan lut.

Ka sngi ka ïia, ka por ruh de
Ki poi ryngkat ka wait u sdie;
La ïing la sem, ki khang khyrdep,
Ïa sngi b'la buh ki sang ban pep.
    Tang shu poi tiap ha trai Diengïei,
    Ym don ba shong, baroh ki trei;
    Sawdong sawdong ki sdang ban pom.
    Jingthrang hir hir ban pynkyllon.

Haba ka sngi ka la sdang dum,
Baroh baroh la tiar ki lum;
"Ïa ngin ia leit noh ka por la dei,
Ki sngi ba sah ngin leit shaei?"
    Kim lah sngewthuh ne tip lypa,
    Kata ka miet b'un wan u Khla—
    Tang jliah ma u, shi khyllip mat,
    Dien pom baroh ka dap doh pat.

Ynda la shai la poi baroh,
Da jingshaïong ki ieng lyngngoh;
Shano dien pom ka la jah noh?
Hato shi miet ka lah dap doh!
    Kumta baroh ki shong pyrkhat,
    Kumno keiñ ngi lah ban pynngat?
    Mynta ngin pom la shai kan dap,
    Ka daw tynrai ngi wad ngim lap.

Khatduh i phreit na poh u sder,
Sawdong jong ki i sdang ban her—
"Ko khun bynriew" ïa ki i ong—
"La phi kular ai jaka shong.
    Ngan ïathuh ïa ka daw balei?
    Ba dap doh kane ka diengïei,
    Pynap ki wait ki sdie phin shem—
    Mynstep u khla un ïap ha shen".

Khun bynriew jingkmen bym lah ong,
Ïa jingbthah phreit, ki kynmaw dngong;
Ki kular ruh ïa i ban ai —
Ka ïing ka sem, ka bam kyrhai.
    Dei hangta keiñ ba ka sa ngat,
    Diengbah diengsan bym poi pyrkhat;
    Sngi ka sdang kynjat shai biang,
    Jingthung jingtep, Pyrthei Mariang

———

KATBA ME DANG RASONG

Ko Lum Shillong ba nga ieit eh,
Katba me dang rasong kan neh;
Me kdup Me ri ïa Ri Khasi,
Ban neh ka Dustur bad Riti —
B'la suit B'la shor da ki longkñi.

Me ïeng rangbah tang marwei hi,
Hapdeng rynsan ki lum Khasi;
Ban pahara ban peitngor de,
Namar ka Ri me len lade;
Ki laiphew lum ki peit sha me.

Baroh 'riew sniew ki peit sha Me,
Da mynsiem tieng kim nud tare;
Ki khñium ki ud ha lade hi,
Kumno ban ïuh na shynrong khlieh;
Ban pynjot thiaw ïa Ri jong ngi.

Ko lum Shillong nang ïeng rasong,
Kumba la buh d'u Nongpynlong;
To ri sumar ma Me ïa ngi,
Ki jait bynriew ha lum Khasi;
Kumba la buh longshwa jong ngi·

19

MYNSIEM KA PAIT

Mynsiem ka pait, dohdud ka mong,
Namar jong me ko lum Shillong;
Ban i ba me la pyndem khlieh,
Ïa la ki khmat me la buhrieh.

Balei katne kas ang ka pap?
Ï'u khun khasi ka la wan ngat !
Sha jngai la phet u lum Shillong—
B'u khun Khasi u la sarong?

Na jngai-nga peit, nga jaw um mat,
Ïa jait bynriew b'la sdang ban pait;
Sha me namar bym don ba khmied,
Ki ïaid khaprip bad sngi bad miet

Kumta nongwei khlem riej ki wan,
Na sha ri thor ka ri madan;
Sha me ko lum ban biah phongrai,
Naduh Laitkor sha Pomlakrai.

Ki 'law kyntang ki 'law adong,
Ki ïuh ki thom haduh shynrong.
Ban pynjem rngiew ban pynbaji,
Khyndai khongpong ki khun trai Ri.

Ko lum Shillong balei me rieh?
Ïa ngi hangne la kum ba sdieh;
Mynder balei mem pynher krad,
Khatar jylla ba shong ki mrad.

U KHLA WAIT KA NONGKHLAW

Kharlieh kharlong ba leh don bor,
Pynban burom kim nangñiew kor;
Ki wan mushlia ïa Ri jong ngi,
Ki leh ruh ki kam ba ijli.

Napdeng jong ki, kiba leh shait,
Ki dei pynban ki riewpohjait;
Ki leh kum kiba isynei,
Pynban ki riam ïa ki kynthei.

Hangta ka thma kam lah sangeh,
U khmat shynrang u dei ban khreh;
Ki Syiem khasi ki ïa tylli,
Ban tur pyrshah ï'u mynder Ri.

Uwei napdeng ki Syiem Khasi,
U shet kylla ïa la ka Ri;
Kumne la kem i'u Syiem jong ngi,
Da ki shipai ban set byndi.

Wat la u don ha ïng byndi,
Hynrei um klet ïa Ri Khasi;
U ïai phohsniew synñia bad sngi,
Shaphang ka Ri ba ieit jong ngi.

Wat la ki kwah ban pynkohnguh,
Ïa la ka Ri ruh yn ym duh;
Hynrei tang ban pyndem ïa U,
Kin pyllait bad ki jingkyrkhu.

Ban ïa ka im bad rit mynsiem,
La lah ka ïap la kum u Syiem:
Khatduh kharlieh ki rem hi kdur,
Ka eh ban pyndem ï'u syiem shlur.

KA BOR PHYLLA KA TLANG

Ka tlang ba khriat ba don bor tam,
Ha ka Mariang ruh ka wan ksam;
Ha dur 'thei metïaw ba maïa,
Ringsti ruh bad ki jaiñ thaba.
Ja-ing jaboh ha ka iwli,
Ryngkat ruh mynsiem atlukhi;
Ka thom ka ïuh naphang hi lin,
Ha ban da lwet da lyko hi bin.

Ka bor jong ka, ym lah mut dur,
Ka da pher bak na la kur;
Nangno ka ïoh? Mano ba ai?
Pyrem, ka lyiur ne ka Synrai?
Ki kti ki kjat ka met ka phad,
Ym don bad ka ba nud ia mad;
Kiba da eh pyrkhing hi triang,
Ki tieng ïoh kylla mangkariang.
Kat sha ba ïaid ba ïeng ma ka,
Ka ïuh ka thom ha ban da pra;
Ym don shuh ki ban dang lait im,
Ryngkat ruh bad ka tla ka tim.

Diengsong ba ïeng phuh mat marwei
Ka sngew ym don shuh ha pyrthei;
Ryngkat aṭiar ba ka la kieng,
Ïa ka jingim ban wan pynphieng.
Hynrei haba ka tlang ka wan,
Ka shoh ka sloit naphang pynban;
Wat tang shi khup ka jaiñ kam ieh,
Lyngkhuid ka law baroh ka knieh.
Kumta ryngkat ka jingsngewsih,
Ummat ki tuid ki jaw ki mih;
Na kut shadem ki hap ruh brip,
Mynba ka ïam ïa la nusib.

Ka bor ka tlang ka palat liam,
Ka bor ka long la kum ka khlam,
Ban ïa nujor bad kiwei pat;
Ïa Mariang ba ka shoh sympat.
Jingthung jingtep, ki soh ki pai,
Ha ka jingwan jong ka, ki ïap stai;
Baroh ki diaw bad ki tyrkhong,
Ïa la nusib lanot la jong.

Ka bor ka tlang kum ka jingïap,
Ka thom ka ïuh kat ïa ba lap,
Ka wan kyndit khlem jingsngewthuh;
Haduh ba kim lah khie khlieh shuh.
Ki mrad ki mreng ki rit mynsiem,
Ki sim ki doh ki smiej ki tieng;
Namar jingkhriat ba jur ka tlang,
Ban shang wad bam bunsien kim nang.
Ym tang ki mrad ki sim ki doh,
Wat u briew ruh u sngew raikhoh;
Namar jingkhriat ba jur ka tlang.
Katsha ba leit katsha ba wan.

Ka bor ka tlang ka kham phylla.
Ba dei te tang lyngba jong ka,
Ha kaba ngi la ju kham shem;
Ngi sa ïoh pat ï'u wei u snem.
Syntiew u skud, pyrthei mariang,
Ba kin phong pat da rong ithiang,
Jaiñ kup barim baroh ki law;
Ha aïom pyrem ki wan paw.
Kumta dei tang lyngba ka tlang,
Ki briew ki khreh ka puh ka thang,
La saiñdur pat ïa ka mariang;
Khnang ban ïoh thung ïoh rep ïoh riang.

Khublei ko tlang khublei ïa pha,
Khublei ïa bor phylla shisha;
Ym don shuh ki wei pat ki bor,
Kiba ngi lah ban ïa nujor.

23

RI B'LA KYRKHU KYRPANG

Ko Ri Khasi, ko ri Jaiñtia,
Ri b'la kyrkhu kyrpang;
Ka Ri ki 'thei, ki 'rang samla,
Ri um pohliew ba shngiam.

Ka Ri ki lum, ka Ri ki wah,
Ka Ri ki khlaw ki btap;
Ka Ri ki wahduid bad wahbah,
Ki tuid kyrhai ki dap.

Ka Ri u ngap, ka Ri u lwai,
Ka kper syntiew iwbih;
Ka Ri u soh, ka Ri u pai,
Aïom ba pher ki mih.

Ko Ri ba ieit, ko Ri bathiang,
Kum pha te ngam shem shuh;
Wat la ngan jngi sha kut Mariang,
Ka nam jong pha kam duh.

Nga ieit tam eh ïa pha ko Ri—
Ba suk u Hynñiewtrep;
Ha pha la thiah ki kap ki kñi.
Ha Mot bad lum jingtep.

———

MYNSIEM JONG NGA KA KHUSLAI

Balel Mynsiem jong nga ka khuslai sat?
Balei dohnud barabor ruh ka pang?
Katba baroh ki don la jingsngewbha,
Ha pneh jingkynoi ka Mariang.........
Lehse dei ba nga shu pyrkhat—
Ia ki sngi baroh ba la leit noh—
Naduh mynba nga dang khynnah—
Baroh kiba nga la ïoh mad.
Ne deï namar ngam lah ïoh shuh?
Jingieit ba tlem I Mei I Pa,
B'la kyrsoi maiñ ha kut shadem—
Jingsneng jingkraw ba nga la ïoh.
Katba nga dem pyrkhat marwei,
Jingieit tympang ki sdang kyrsei.

KO RI BAIEIT

Ka Ri ka don ha jingma ba khraw,
Ba ap na ka diang bad ka mon;
Ym don ba lah ban kot pyrkhat,
Ha kum kine ki sngi ba ngiew,
Baroh ki kwah myntoi shimet,
Lane ban snah la u Saipan;
Wat la ka ri kan ngam noh jak,
Sha ñiamra bym lah ban pyrkhat.
Ah! ko Ri ba ieit thoiñ thoiñ,
A'iu namar jong pha ngan leh?
Tyrpeng sator, ki kti ba tlot,
Kumno ïa pha ngan maramot?
Ummat ki jaw synñia bad sngi,
Haba nga peit ïa la ka Ri.

ÑIANG THANGDOH

Ki briew bym kot pyrkhat,
Wat la jingma ka ap;
Ki tur kim kheiñ la ïap,
Shata ki tban sak-sak.

Ki long kum 'Ñiang thangdoh.
Liap-liap sha ding ki noh;
Wat la ki tip ban ïap,
Hynrei khlem don jingmap.

Ki kam ki leh, ki ktien—
Ki kren, khlem da salia,
Kim tip pat ba hadien;
Kin lam sha jingthala.

Ki bud tynneng ruh ïa—
Rukom ka jong kiwei,
Ki klet noh wat ïa la—
Jonglong tynrai ba dei.

Katno ki sngewsarong,
Katno ki sngewphuhmat:
Bianglut nadong shadong,
La kum ki nong Bilat.

Ki ïaid khlem da pyrwa,
Ki kren ki ktien thawsha;
Ki klet ïa la Akor!
Khun Khasi ba kordor.

Kumno kan long? Shano—
Kan lam? Ka lawei jong—
Ka Ri, katba mynno—
Mynno, jingsuk ka phong!

Hato kine kim dei—
Ba ngi la leh baroh?
Ba ngi shu leh jyndei,
La kum ki 'ñiang thangdoh!

MYNDER U NANGTUR

Mynder u nangtur bad nangbun!
Khasi nangran bad nangkhyndiat!
Satang khyndiat por un sa klun,
Lym kyndit bynriew bad peit mat!

Man la ka sngi ngi nang ïohi:
Ba jaitbynriew ka nanghiar;
Kumno te yn pyllait ïa ngi!
Na kat kane ka jingjynjar?

Shisien ba ki la ïoh ban rung,
Ki da pynskhem la jaka shong;
Ïa kiwei ruh ki shah ban phrung,
Namar ki kur ki jait la jong.

Namar ka ri bad jaitbynriew,
Ym dei shuh tang ka ktien shu ong;
Khnangba ngin lait na ki jingsniew,
Tylli kawei ngin ïa teh song.

Kumta kynmaw ho para ri,
Ka snam ka ksuit, ka jait ka khong:
Mynder shi sngi ngim bit aili,
Ïoh ngin duh jait ngin duh dyngkhong.

———

KO KHUN KARI KYNDIT BYNRIFW

Naduh Rilang haduh Kupli,
Mynba dang hok ki khun Khasi;
Ka Ri ka phuh ka i shongkun,
Parum pareh ki ïa tyllun,

Ki kur ki kha, ki lok ki jor,
Baroh ngi dang nang ban ia kheiñ;
Ka ktien thylliej da ka akor,
Baroh ngi tip kumno ban kren.

Ki 'er pyngngad na ki saw lyer—
Ki beh hir hir ki tuid jem jai;
Ki 'Rang ki 'Thei na dong ba pher—
Ki mih ki san bad ïai phyrnai.

Ym don na ki ba shong kli kti,
Baroh ki trei namar ka Ri;
Ym don ka thok ym don ka thak,
Ba ngi ju shem ne ngi ju lap.

Katba ka por ka nang tyllun,
Ka Sngi u Bnai ruh ki nangiaid;
Jingsniew ruh ki la nang ïoh phrung,
Hapdeng jong ngi te, shaid-shi-shaid.

Khun Khasi Pnar ki la nangklet,
Ïa hok tynrai ba la julong;
Baroh ki kwah tang im shimet,
Bad beh ruh ïa ki Mangkarong.

Kumta jingsniew la nang byrsieh.
Hapdeng ka Ri ba ieit jong ngi;
Shano khun KHYNDAI BAH RYNTIEH
Hato ki hun ban shong mynthi?

Ka Ri ka don kapdeng ka tmier—
Jong ki riatbah ba ishyrkhei!
Ym don na ngi ba da sngew syier
La jaitbynriew kaa poi shaei?

KO KHUN KA RI KYNDIT BYNRIEW!
Ha kum kine ki ïia ki sngi!
Ïa la ka Ri to ngin kyrsiew!
Ban lait na u mynder shi sngi!

Ba dei kumta ngin tur shaphrang,
Dawei da ar jingmut ba khlaiñ,
Namar ka Ri ha shlem ngin saiñ;
Ryngkat samla kynthei shynrang.

———

KI KHLAW KI BTAP KA RI KHASI.

Ki dieng ki siej, ki khlaw ki btap,
Ba bun bad kordor tam:
Ha lum ha wah ki shlei ki tap—
Ba remdor bad kongsan,

Ka Ri ka kmen, ka shlei ka dap,
Spah bah mariang ka ai;
Ha man ki dong bad man ki lad—
Phin shem kine kyrhai.

Ki sim ki doh, ki mrad ki mreng,
Har jait ha ki phin shem;
Jait mrad baroh shi khrum ka Bneng—
Ha syrngiew dieng rieh tngen.

Hynrei mynta ki shano pat;
Ki spah bah jong ka Ri!
Hato ym dei ba shu leh sat?
Ha por ba thang shyrti!

Ki lum ki wah. ki sdang synlen!
Mariang ka sdang tyrkhong!
Ym don shuh ba ai ïa jingtngen—
Dieng bah ki la kyllon.

Hangno pat mynta phin dang shem—
Ba dang don khlaw ba ryben?
Wat u phlang hi u la sdang dkhoi!
Ha kti ki khwan myntoi.

Wah duid ba sngur, 'pohliew kyrsoi,
Shano mynta ki jah?
Naduh ri lum, sha war sha Bhoi,
Baroh la kylla shrah!

Mynta ka Ri, ka khot ïa ngi!
Ban ïeng da jingryntih!
Ban pynroi pat ïa khlaw ka Ri,
Bad umpohliew ban dih.

Sa shisien pat, ko ki khynraw,
Ngin ïeng da jingtylli;
Ban pynim pat ïa la ki khlaw,
Ka spah ka Ri jong ngi.

JINGMLIEN BA SNIEW

Ki briew ba mlien ba kren,
Kat sha ba leit ba wan;
Da ktien jaboh ki kren khlem kheiñ,
Kat ha 'riew donburom ka sang:
Ki rkhie ki kbaiñ la khmat kynriang,
Ki kren ki ktien sangam;
Ngai-ngai ki jah tang ha ki rmiang—
Pynban ïa ki lum bah ki ngam.

Katno phuhmut katno phuhmat,
Ban ïoh ïa rkie kumne;
Kim tip ba kine baroh pat
Akor burom la jong kin die;
Khlem poi pyrkhat, khlem poi kynmaw,
Ki ktien ki khlei khlem da pyrkhat;
Ba kine baroh kin sa paw —
Ryngkat bad ki jingjaw ummat.

Ah! ki ba pli tip balei sha?
Ï'u thylliej pait pnat kim synshar,
Hapdeng jong ka jinglong samla;
Ïoh ba kin ngat ha jingjynjar:
Da kymaw khynnah rit baroh !
Ba ïoh shu poi sha ka lyngngoh—
Khlem da ïoh shuh ïa nam babha.

Ki ktien thylliej da sumar bha,
La lakam pyrkhing to bat;
Ba ïoh kin sa ïalam sakma—
Sha jingjynjar bad jingsuhsat:
Rangbah, khynnah to da peit thuh,
Akor burom to da bishar;
Wat khlei nangang ki ktien lymmuh,
Ba ïohi ïa phi kin ñiew pathar.

Shisien la leit kan ym wan phai,
Akor burom kaba phyrnai;
Ksiar duh mynta ioh pat lashai,
Hynrei ym ïa akor janai:
To da kynmaw naduh mynta,
Ïa la akor wat pyn makna;
Ka ksiar, Rupa ka kham tad dor,
Akor burom ban ïa nujor.

———

KATBA POR KA DANG DON

Ki saw samoi ki mareh stet !
Ïano ïano kim lah ban ap !
Liak tang ba bla te ki la phet,
Kim lah ban wan phai kylla pat.

Shisien ba la bakla na sdang,
Baroh ki kam kin sa pulom;
La eh hi triang ba ngin pei phang,
Lymda minot ngi trei shitom.

Katba ka por te ka dangdon,
Ïa la jingim wat nym leh kai;
Ïoh long kum sla ba la tyrkhong,
Ha jingbeh ka lyer ki ïap stai.

Wat nap ho ka ong ap shwa,
Ba por samoi kam pat dei –
Ïoh ngop pynban ha jingthala,
Bad mangkarong jong ka pyrthei.

Hei! samla ka Ri da pyrkhat,
Pyrkhat ruh da ka jingsani.
Phin sa pyrto ba dei shisha,
Balei kim wan kito ki sngi.

Hynrei kaba la leit la leit,
Kam lah kyrtiang ban wan phai shuh;
Namar ka jingsngew ha nga mei,
Kat nga ym don shuh ha pyrthei.

Ym don tuta, ym don moina,
Ban pah ban khroh sa shisien pat;
Namar baroh ki sngi ki ïia,
Phi pynsepei phi leh pynlat.

KA SAP KA PHONG

Ka sap ka phong ba pher, Nongthaw la ai,
Haman la ïwei-pa-iwei;
Jar kiba nang ban pyndonkam,
Kin kyntiew la ka Nam.

Ka sap ka phong ba pher, Nongthaw la ai,
Ban pyndonkam hok ruh ïa ka;
Ym ha synduk ba ngin tyngkai,
Hynrei pynroi kyrhai.

Lada ïa sap ïa phong ba ngi la ïoh,
Ïa ka ngi khang tala noh, te—
Kan kylla long jingtim baroh;
Khatduh ngin sa babe.

Kumta ngin pyntrei kam Janai ïa ka,
Ban pynroi ha kam ba shisha;
Khnangba kita baroh kin long—
Kiba sah nam junom.

AKOR SOHRA

Akor Sohra baroh ki ong,
B'la ñiew kyrpang kylleng ka Ri;
Dei ruh ha ka ba la pynphong,
Burom shi tyllup Ri Khasi.

Tang jingsuhsieng bad jingiwbih,
Kat sha ba lyer hir hir ka beh;
Akor Sohra baroh ki khmih
Kumno ban nang pynskhem pynneh!

Dei tang ïa ka ba la ñiewkor,
Hapdeng ka jaitbynriew jong ngi;
Ka phyrnai ruh kum Mawkordor,
Ha jingphalang jong ki kjat sngi.

Hynrei mynta ka shano pat?
Ym dei namar ba ka la stai!
Tang shi sohphit! ïa ka phin lap—
Ba ka dang don, dangshat jingshai..

Balei kumne! Kaei b'la jia!
Mano b'la rong! Akor Sohra!
Hato ym dei ba ngim salia!
Nuksa bala pruid d'u longshuwa..

PYREM KA JINGIM

Pyrem jingim jong ngi,
Ki bun ki jingialeh;
Kumno yn thom ïa ki?
Khlem da jingtrei tyngeh!

Man la ka khyllip mat,
Pyrshah ïa ki ngin tur;
Ïoh ki khum ïa ki kjat,
Ngin rat da ka jingshlur.

U Bnai u lung u ngen,
Ki khlur ha suiñ ki khih;
Kumta u khla u thlen,
Sawdong mariang u khrih.

Barabor ki thap nguid,
Ïa mon ka jong ki briew;
Tang bakla ngin syntuid,
Sha ri ka jingphohsniew.

Ïa ngi ka jingmaham,
Lyngba ka ïaid ka ïeng;
Ba ïoh sepei ka nam,
Lymne la ka kyrteng.

KA JINGPHIKIR

Haba jingthung u mih ha kper,
Ia u dei ban da sumar bha;
Khnang ba un plung bad ba un mer,
Bad ba un sei ki soh ba bha.

Ym dei ban ieh kumto ia u,
Khlem da phikir, khlem da sumar;
Iapiong ka lah ban kem ia u,
Haba phi la shu ieh pathar.

Kumno te ngin shu khmih lynti,
B'un sei ki soh ba bang ba thiang;
Lymda ma ngi da lade hi—
Jait sboh ba bha ngi da pynbiang.

Ynda la ai sboh man ka sngi,
B'un plung un iar, b'un heh un san;
Dei hangta keiñ ngin khmih lynti,
B'un mih d'u soh u ba bha tam.

JINGIM U BRIEW

Jingim u briew ha ka pyrthei,
Ka long kum sharak rit;
Ba pynshai ruh ha la rympei,
Naduh ba u dangrit.

Sharak ka long ruh ka jingshai,
Kaba pynshai ia iing;
Jingim u briew ruh ka phyrnai,
Bad dap da jingsuhsieng.

Haba jingshai sharak la lip,
Jingshai ka la jah noh;
Ba kumta ruh baroh ngi tip,
Jingim bijai ka noh.

Kumta to ngin kynmaw baroh,
Ïa por ban nym leh kai;
Ïoh ngi shu poi ha ka lyngngoh,
Ynda jingim la wai.

SYNTIEW BUN RONG

Syntiew bunrong ki phuh ha kper,
Ngam tip lano ngan kner;
Ki khmat jong nga te ki shu peit;
Ngam tip ïano ngan kheit.

La sha ka diang ne sha kamon,
Ïa nga la ker Syntiew bunrong;
Hynrei haba nga peit thuh bha,
Dei pynban tang ki rongthala.

Syntiew mynta haba shu peit,
Tang shu shylluit ki la shah kheit;
Kham ñiar ngin shem ynda la phuh,
Baroh ki thap tang ban kheit tuh.

Syntiew mynta ki phuh khlem por,
Kat nangai um katta nangtlor.
Nga isynei ïa Nongsharai,
Haba kiwei ki nangkheit kai.

Man ki jaka syntiew ngin shem,
Ïa rong b'la kjit d'u ngap pyrem;
Ka long ba eh ba ngin kheit kaï,
Lada la sumar d'u Nongsharai.

Man ki jaka syntiew ngin shem,
Ngaptem miet sngi ki knieh ban dem:
Hangno kan neh ka rong ka rup,
Haba baroh ki ïa kynrup.

U DIENG SNING

Haba ka sngi ïa me ka shoh,
Nga peit ïa me da jinglyngngoh;
Me i pahuh pahai lyngngai,
Katba kiwei ki nangïapstai.

Haba ka tlang ba khriat ka wan,
Pynban me ïeng khlem jingtyrngam;
Namar me don shibun ki paid,
Kiba ïa me ki ju pynsngaid.

Ah! ko dieng sning ba nga ïap bieit,
Mano ïa me ba ju leh ieit?
Ba lyer Rymphang ïa me ka shoh,
Pynban nga i me ïai ïaroh.

Haba nga peit nga isynei,
Jngai jngai na ïing me ïeng marwei;
Pynban wat la me don marwei,
Ka kner ka kti jingieit U Blei.

Nga ruh ban long kum me nga kwah.
Ngan rwai ïaroh ï'u Blei ba lah;
Wat ha ki sngi ka jingshitom,
Nuksa jong me ngan bud rukom.

